

N:o 34.

Ank. till Riksd. Kansli den 25 Febr. 1874, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående ny anordning af rikets elementarläroverk; Gifven Stockholms Slott den 2 Februari 1874.

Sedan Kongl. Maj:t genom nådig proposition den 30 Januari 1873 angående förändrad anordning i vissa delar af rikets elementarläroverk föreslagit Riksdagen, bland annat, att dessa läroverk skulle till antal, art, omfång och belägenhet utgöras af dem, hvilka äro angifna i det förslag till normalstat, som är infördt i statsråds-protokollet för den 3 Januari nämnda år, samt att elementarläroverkens lärarepersonal och dess aflöning likaledes skulle fastställas enligt samma normalstat; och efter det Riksdagen i underdånig skrifvelse den 24 sistlidne Maj tillkännagifvit, att enär de vid elementarläroverken erforderlige lärarnes antal vore i väsendtlig mån beroende af det beslut angående dessa läroverks organisation, hvilket Kongl. Maj:t kunde komma att, till följd af Riksdagens derom uttryckta åsigter, fatta, och elementarlärarnes anspråk på förbättrade lönevillkor lämpligast torde böra i sammanhang med andra erforderliga förändringar i nu gällande aflöningsstat pröfvas, samt då dessutom elementarläroverkens reorganisation endast småningom kunde ske, Riksdagen icke ansett sig då kunna fastställa den af Kongl. Maj:t föreslagna normalstat för läroverken; så har Kongl. Maj:t tagit i förnyadt öfvervägande frågan om förändrad anordning af elementarläroverken i nämnda hänseenden. Och vill Kongl. Maj:t i öfverensstämmelse med hvad bilagda utdrag af det inför Kongl. Maj:t i Statsrådet den 31 December 1873 hållna protokoll öfver ecklesiastik-ärenden innehåller, samt sedan Kongl. Maj:t den 9 sistlidne Januari i nåder gillat

Bih. till Riksd. Prot. 1874. 1 Saml. 1 Afd. 14 Häft.

ett i underdånighet framställt förslag till löneförbättring för elementarläroverkens lärare, föreslå Riksdagen:

att det i nu gällande riksstat uppförda anslag till elementarläroverken må af Kongl. Maj:t disponeras till genomförande, i den mån sådant lämpligen kan ske, af den anordning af dessa läroverk, som är angifven uti det i bilagan B. till sistnämnda statsråds-protokoll framställda förslag till normalstat för elementarläroverken;

att Riksdagen må för samma anordnings genomförande i nedan-nämnda delar, utöfver nuvarande anslag för elementarläroverken, anvisa följande belopp från och med år 1875:

för utvidgning af de tvåklassiga elementarläroverken i Wer- namo, Sölvesborg, Ronneby, Trelleborg, Strömstad och Marstrand till treklassiga elementarläroverk	21,000 R:dr,
med vilkor att de kommuner, inom hvilka dessa läro- verk äro belägna, bekosta för läroverkens utvidgning fullt ändamålsenliga lokaler;	
till förändring af Engelholms tvåklassiga pedagogi till tre- klassigt elementarläroverk	6,900 »
med vilkor att Engelholms kommun kostnadsfritt till- handahåller lämplig lokal för det förändrade läro- verket;	
för upprättande af de tre lägsta klasserna af ett på real- linien fullständigt elementarläroverk i Stockholm, med undervisning endast i de å reallinien förekommande läroämnen, 6,900 R:dr, med tillägg af 500 R:dr till den nödvändigaste undervisningsmateriel	7,400 »
med vilkor att Stockholms stad förbinder sig ej blott att kostnadsfritt tillhandahålla lämplig lokal så väl för i fråga varande trenne klasser som för läroverkets småningom skeende utvidgning till fullständigt å reala linien, utan ock att förse rektor med boställe eller deremot svarande hyresersättning;	
för Piteå läroverks uppförande å stat såsom femklassigt elementarläroverk	3,100 »
för lönetillökning åt rektorerna vid Westerviks och Luleå högre elementarläroverk med 500 R:dr åt hvardera ...	1,000 »
till lön åt en lektor vid Luleå högre elementarläroverk ...	2,500 »

till löner åt två nya lektorer vid Jönköpings samt en vid Malmö, en vid Carlskrona, en vid Norrköpings och en vid Wisby högre elementarläroverk à 2,500 R:dr... 15,000 R:dr;

att Riksdagen må till Kongl. Maj:ts disposition ställa ett belopp å 10,000 »

att enligt de i bilagda statsråds-protokoll angifna grunder användas till arfvoden åt skrifbiträden för rektorerna vid samtliga högre, äfvensom vid Stockholms femklassiga elementarläroverk;

att Riksdagen likaledes till Kongl. Maj:ts disposition må ställa en summa af 10,000 »

att användas till aflöning åt rektorer utöfver normalstaten vid högre elementarläroverk, der Kongl. Maj:t kan pröfva sådant nödigt;

att lärarnes lönegrader, i enlighet med grunderna i det af Kongl. Maj:t den 9 sistlidne Januari i nåder gillade förslag till löneförbättring för elementarläroverkens lärare, bestämmas på det sätt, som uti bilagan C. till statsråds-protokollet af den 31 sistlidne December är närmare angifvet.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

G. Wennerberg.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastik-ärenden, hållet
inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stock-
holms Slott den 31 december 1873.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern ADLERCREUTZ,
Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA,
Statsråden BREDBERG,
BERG,
Friherre LEIJONHUFVUD,
WÆRN,
WENNERBERG,
BERGSTRÖM,
Friherre ALSTRÖMER,
WEIDENHJELM.

38:o.

Härefter anförde föredragande Departements-chefen statsrådet Wen-
nerberg:

»Öti underdånig skrifvelse den 24 sistlidne maj har Riksdagen till-
kännagifvit, att, enär de vid läroverken erforderlige lärarnes antal i
väsentlig mån vore beroende af det beslut angående dessa läroverks
organisation, hvilket Eders Kongl. Maj:t kunde komma att, till följd af
Riksdagens derom uttryckta åsigter, fatta, och elementarlärarnes an-
språk på förbättrade lönevilkor lämpligast torde böra i sammanhang
med andra erforderliga förändringar i nu gällande aflöningsstat pröfvas,

samt då dessutom genomförandet af elementarläroverkens reorganisation endast småningom kunde ske, Riksdagen icke ansett sig då kunna fastställa den af Eders Kongl. Maj:t i nåder föreslagna normalstat för elementarläroverken.

De af Riksdagen i nämnda skrifvelse uttryckta åsigter rörande elementarläroverkens organisation, hvilka, om de af Eders Kongl. Maj:t i nåder gillas, lära hafva till följd en förändring i den vid sistlidne riksdag föreslagna normalstat, innefattas i följande punkter: 1) Riksdagen har för sin del beslutit, att utöfver det antal lärare, som i allmänhet erfordras vid de treklassiga läroverken, skall vid Haparanda elementarläroverk anställas en lärare med skyldighet att undervisa i finska språket; 2) likaledes har Riksdagen efter anförda skäl, och på det att Nya Elementarskolan i Stockholm fortfarande måtte kunna verka i samma syfte som hittills, för sin del beslutit, att nämnda läroverk skall bibehållas med oförändrad lärarestat; 3) med afslag å det framställda förslaget om indragning af reallinien i de fyra öfre klasserna vid de högre elementarläroverken och dess ersättande vid vissa af dessa läroverk genom sjelfständiga högre realklasser, har Riksdagen, som ansett, att reallinien i de öfre klasserna vid vissa elementarläroverk kunde indragas, velat i underdånighet anhålla, det Eders Kongl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga förslag om inrättande af högre realklasser vid ett så stort antal af rikets elementarläroverk, att den reala bildningens behof derigenom måtte kunna anses behörigen tillgodosedt.

Beträffande den första och andra af dessa punkter, hemställer jag, att Eders Kongl. Maj:t täcktes bifalla, hvad Riksdagen i dessa hänseenden beslutit. Vidkommande den tredje punkten anser jag väl fortfarande, att det i Eders Kongl. Maj:ts nådiga proposition till sistlidne Riksdag föreslagna antal elementarläroverk med högre realklasser skulle kunna meddela erforderlig undervisning åt samtliga de realister, som nu finnas i elementarläroverkens sjetta och sjunde klasser; men då Riksdagen synes önska, att realundervisning anordnas vid flera läroverk, och om så sker, detta onekligen skall lända till förmån för de landsdelar, der sådana läroverk inrättas, tvekar jag icke att äfven tillstyrka nådigt bifall till denna Riksdagens underdåniga anhållan. Rörande dessa högre realklassers antal vid de särskilda läroverken, har jag icke under Riksdagens öfverläggningar härom, ej heller eljest funnit skäl anförda, som kunna föranleda mig att föreslå ändring i det förslag, som i detta afseende förut är af mig framställt och af Eders Kongl. Maj:t gilladt, ett förslag, som jemväl af Riksdagens ena kammare med stor röstpluralitet godkänts och i den andra omfattats af en betydande minoritet.

Det återstår alltså för mig endast att föreslå de läroverk, vid hvilka inrättandet af dylika högre realklasser skäligen bör komma i fråga. I öfverensstämmelse med de åsigter jag i detta hänseende till statsrådsprotokollet den 3 januari 1873 uttalat, anser jag, att härvid afseende främst bör fästas å det behof af högre realbildning, som gjort sig inom de skilda orterna gällande och som kan anses ådagalagd genom det talrikare antal lärjungar, hvilka vid dervarande läroverk begagnat sig af undervisningen i realliniens högre klasser, samt att dernäst bör tillses, att, i förhållande till det ökade antalet realläroverk, äfven nu ingen vidsträcktare del af riket går miste om ett sådant läroverk, der den på reallinien studerande ungdomen kan bekomma en önskad utbildning, hvarjemte ock slutligen sådana förhållanden böra tagas i betraktande, som kunna anses medföra en högre uppskattning af den reala bildningen och en större uppmuntran för densamma.

I enlighet härmed anser jag högre realklasser i första rummet böra anordnas vid de läroverk, som redan i 1873 års nådiga proposition blifvit föreslagna till erhållande af sådana, nemligen vid de högre elementarläroverken i Göteborg, Örebro, Malmö, Karlskrona och Vester-vik samt det lägre elementarläroverket i Sundsvall, hvarjemte jag på skäl, som i statsrådsprotokollet den 3 januari 1873 finnas anförda, anser ett nytt fullständigt realläroverk med åtta klasser böra inrättas i Stockholm, vid hvilket sistnämnda läroverk undervisning skulle meddelas endast i de å reallinien förekommande läroämnen. Bland läroverk, som derefter böra komma i åtanke till erhållande af dylika realklasser, synes mig det i Jönköping med afseende på antal lärjungar å reallinien, läge samt öfriga förhållanden ega företräde framför de öfriga. Med afseende på realliniens lärjungeantal följa dernäst i ordningen läroverken i Upsala, Skara, Karlstad, Venersborg, Helsingborg, Lund, Linköping, Gefle, Norrköping och Visby. Af dessa äro de i Upsala och Gefle belägna så nära hvarandra, att de af denna orsak icke *båda* böra med sjelfständiga realöfverklasser förses, och af samma skäl icke Skara och Venersborg, ej heller Linköping och Norrköping. Jag anser mig äfvenså icke böra ifrågasätta dylika klassers anordnande vid de till Malmö närbelägna läroverken i Lund och Helsingborg. I valet mellan läroverken i Upsala och Gefle gifver jag företrädet åt det senare såsom beläget närmare medelpunkten af det område, som ligger mellan de föreslagna realläroverken i Stockholm och Sundsvall, hvarjemte Gefle genom sin skeppsfart, sin betydligare handel och industri synes mera gynnsamt för en realskola. Skara torde genom sitt mera centrala läge i Vestergötland äfvensom genom sitt större lärjungeantal böra ega företräde framför

Venersborg, liksom Norrköping genom sin större folkmängd, sin handel och sina fabriker framför Linköping. Både med afseende på antalet lärjungar och för att tillgodose en större landsdels behof af ett läroverk med högre realklasser, anser jag Karlstads och Kalmar läroverk böra erhålla sådana. Gotlands afskilda läge samt en stor del af året svåra kommunikationer med fastlandet synes äfven berättiga till erhållande af högre realundervisning vid läroverket i Visby, provinsens enda elementarläroverk. Slutligen anser jag mig för den vidsträckta delen af Norrland norr om Sundsvall böra föreslå högre realklassers anordnande vid läroverket i Umeå.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får jag i underdånighet föreslå:

att i stället för realliniens nuvarande sjette och sjunde klasser vid de högre elementarläroverken i Göteborg, Örebro, Malmö, Karlskrona och Vestervik, äfvensom i Jönköping, Gefle, Skara, Norrköping, Karlstad, Kalmar, Visby och Umeå inrättas tre ettåriga högre realklasser vid hvar och ett af dessa läroverk;

att realliniens sjette och sjunde klasser vid öfriga högre elementarläroverk, med undantag af Nya Elementarskolan i Stockholm, indragas;

att i Stockholm upprättas ett å reala linien fullständigt elementarläroverk med åtta ettåriga klasser, i hvilka undervisning meddelas endast i de å reala linien förekommande läroämnen;

att femklassiga läroverket i Sundsvall utvidgas till ett å reala linien fullständigt läroverk medelst tillägg af tre ettåriga högre realklasser.

Angående de i den år 1873 föreslagna normalstaten upptagna aflöningsbeloppen för rektorerna har Riksdagen, som visserligen ansett oförnekligt, att i allmänhet taget rektorsgöromålen ökas i mån af lärjungeantalets tillväxt, men likväl funnit mindre tjenligt att rektorsslönerna vid samma slags läroverk bestämdes olika, endast därför att lärjungarnes mängd vore något större vid somliga läroverk än vid andra, uttalat såsom sin åsigt, att det torde vara mest med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att rektorernas aflöning gjordes beroende hufvudsakligen af hvarje särskildt läroverks olika karakter, på dess egenskap af tre- eller femklassigt, fullständigt högre läroverk på både klassiska och reala linien eller på endera linien, äfvensom att rektorernas egenskap af konsistoriiledamöter icke borde inverka på bestämmandet af rektorsslönernas belopp, hvarjemte, sedan Riksdagens uppmärksamhet blifvit fäst derpå, att rektorerna vid flera af de högre elementar-

läroverken vore så betungade af ekonomiska och kamerala göromål för läroverkens räkning, att det ofta måste menligt inverka på deras egentliga embetsverksamhet — lärarekallets utöfning och läroverkens närmaste styrelse — Riksdagen ansett, att, på det denna olägenhet måtte blifva afhulpen, åt rektorerna vid dylika läroverk borde beredas tillfälle att antaga särskilda biträden för de kamerala och ekonomiska göromålen, och att medel för detta ändamål borde af Riksdagen framdeles anvisas. Och har Riksdagen, som icke ansett sig böra ingå i pröfning af det förslag till förändrad aflöning för en del rektorer, som af Eders Kongl. Maj:t blifvit framlagdt, med förklarande, att den ansåge, att ett särskildt biträde för rektorerna vid de högre elementarläroverk, der deras göromål voro mest betungande i och för räkenskapsföringen samt i allmänhet de ekonomiska och kamerala göromålens bestridande, borde af rektor anställas, i underdånighet anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes till näst sammanträdande riksdag framlägga ett förslag i dylik riktning och på samma gång äska det belopp, som för ändamålet kunde erfordras.

Med afseende på hvad af Riksdagen sålunda blifvit anfördt, och då skilnaden i rektorernas arbete vid de olika högre läroverken torde kunna i betydlig mån minskas genom auställandet af särskilda biträden åt dem för vissa göromåls bestridande, och vid sådant förhållande dessa läroverks olika karakter af fullständiga på endera eller på båda linierna ej bör betinga olika aflöning för der anstälde rektorer, helst kompetensvilkoren äro för alla lika, får jag i underdånighet tillstyrka, att aflöningen för samtliga rektorer vid de högre elementarläroverken bestämnes till 4,000 rdr med samma rätt till 500 rdrs förhöjning efter 10 års tjenstgöring, som nu är rektor vid dylikt läroverk tillerkänd.

Beträffande frågan om biträden åt rektorer vid högre elementarläroverk, läser det ej kunna bestridas, att en stor mängd för en rektors egentliga embetsutöfning främmande bestyr, såsom utskrifning och kopiering af protokoll, läsordningar, räkenskaper med dertill hörande verifikationer, lönerquisitioner, årsberättelser, kataloger, embetskrifvelser, afgangsbetyg, tabellariska uppgifter m. m. ofta i betänkelig grad taga hans tid och uppmärksamhet i anspråk. Och då det är högst angeläget, att rektors viktigaste åligganden ej trängas tillbaka af en mängd ärenden, hvilka visserligen stå i samband med skolans verksamhet och sålunda fortfarande måste vara föremål för rektors behandling och företagas på hans ansvar, men dock äro af sådan beskaffenhet, att deras omedelbara utförande mycket väl kan fullgöras af en annan person, anser jag det vara för läroverken synnerligen gagneligt, om

anslag beviljas till af rektorerna utsedda skrifbiträden, hvilka skulle gå dem tillhanda vid utförandet af omförmälda och likartade göromål. Med afseende jemväl derpå att dessa rektorsgöromål komme att betydligt tillväxa, i händelse det blefve rektorerna ålagdt att årligen meddela statistiska upplysningar om läroverken till den omfattning, som är ifrågasatt uti en inom ecklesiastik-departementet uppgjord och af statistiska beredningen gillad plan till statistik rörande elementarundervisningen — hvilken plan jag endast af det skäl ännu icke ansett mig böra underställa Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning, att för dess genomförande erfordras ej blott inom departementets expedition ökad tjenstemannapersonal för dessa ärendens handläggning, hvarom jag har för afsigt att ofördröjeligen göra underdånig framställning, utan ock biträden åt en del rektorer, om dessas tid ej allt för mycket skall derutaf tagas i anspråk — anser jag biträde vara behöfligt för *samtliga* rektorer vid de högre elementarläroverken.

Men äfven vid de femklassiga läroverken i Stockholm synes dylikt biträde åt rektorerna vara erforderligt. Med afseende på den stora mängden af lärjungar vid dessa läroverk, åtnjuta nu der anstälde rektorer så till vida större löneförmåner än rektorer vid andra femklassiga läroverk, att de genast vid sitt tillträde af tjensten få den högre aflöning, som deras vederlikar först efter 10 års tjenstgöring erhålla. Blifva de framdeles, i enlighet med såväl Riksdagens rörande rektorernas aflöning uttryckta åsigtter som den sistlidet är föreslagne normalstaten, likstälde med andra rektorer vid femklassiga läroverk, hvarigenom deras löneförmåner lida under de första 10 åren en väsentlig minskning, synes mig vara billigt, att de i sitt betydligt drygare arbete, i jemförelse med rektorer vid andra femklassiga läroverk, få en lindring genom att erhålla biträde på samma sätt som är föreslaget för rektorer vid de högre elementarläroverken.

Vid bestämmande af arvodesbeloppet för nämnda skrifbiträden synes mig hufvudsakligen lärjungarnes antal böra läggas till grund, enär det är af detta, som vidden och omfattningen af ifrågavarande göromål förnämligast bero. Men emedan lärjungeantalet vexlar och efter några års förlopp kan hafva betydligt stigit eller sjunkit, anser jag icke lämpligt, att arvodesbeloppet en gång för alla bestämmes efter läroverkens nuvarande lärjungeantal; ej heller torde det böra höjas och sänkas efter de mindre vexlingar, som läroverken i nämnda hänseende terminligen undergå, utan synes det mig vara mest ändamålsenligt, att till Eders Kongl. Maj:ts disposition ställes en viss summa att fördelas mellan läroverken för en viss tid, t. ex. 5 år, efter hvilkas förlopp ny för-

delning af anslaget efter de förändrade förhållandena företages för följande fem år o. s. v.

Det lägsta lärjungeantalet vid något af de högre elementarläroverken, hvilka sistlidne hösttermin hade tillhoppa 8,607 lärjungar, utgjorde 100, och det högsta 504. Om arvodet vid det förra bestämmes till 100 rdr, *under* hvilket belopp något lämpligt biträde svårligen kan erhållas, och vid det senare, med fem gånger större lärjungeantal, till 500 rdr samt vid de öfriga läroverken i förhållande härtill, med de mindre jemkningar, som vidlyftigare räkenskapsföring eller andra särskilda förhållanden kunna föranleda, och dertill lägges hvad som blefve behöfligt för de femklassiga läroverken i Stockholm, hvilka vid samma tid hade tillsammans 1,195 lärjungar, hvaraf 186 utgjorde minsta och 320 högsta antalet vid något af nämnda läroverk, så skulle för ändamålet erfordras ett belopp af omkring 10,000 rdr.

På ofvan anförda skäl får jag underdånigst hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen beviljandet af ett årligt anslag å 10,000 rdr, att ställas till Eders Kongl. Maj:ts disposition för att användas till arvoden åt skrifbiträden för rektorerna vid samtliga högre äfvensom vid Stockholms femklassiga elementarläroverk.

Uti den vid 1873 års riksdag föreslagna normalstaten för elementarläroverken är för ett å båda linierna fullständigt läroverk, der lektorerna *icke* äro konsistoriiledamöter, lärarestaten upptagen till 1 rektor, 10 lektorer, 8 adjunkter och 3 öfningslärare samt vid samma slags läroverk med lektorer, som *äro* konsistoriiledamöter, till 1 rektor, 10 lektorer, 9 adjunkter och 3 öfningslärare. Särskilda utskottet har i denna lärarestat föreslagit den ändring, att å båda ställena antalet lektorer skulle minskas och antalet adjunkter höjas med *en*, hvarigenom skulle vinnas en besparing i kostnaderna. Jag har så mycket hellre ansett mig böra se till, huruvida ej en sådan ändring utan alltför stor skada för läroverket kunde ega rum, som genom det större antal dylika läroverk, hvilket nu föreslås, kostnaderna i alla händelser skulle komma att ej obetydligt ökas.

En härmed nära sammanhängande fråga är den om intagande i skollagen af det stadgande, att för hvarje lektorsbefattning vid elementarläroverken måtte bestämmas vissa ämnen, dels såsom hufvudämnen, dels såsom biämnen, hvarom Riksdagen i skrifvelse af den 24 sistlidne maj gjort underdånig anhållan. Gagnet af ett sådant stadgande är obestriddigt, under den förutsättning, att antalet lektorstjänster ställes i lämpligt förhållande till undervisningsämnenas antal uti elementarläro-

verkens högsta klasser, så att det icke blir nödigt att vid hufvudämnenas fördelning på de särskilda lektorstjänsterna antingen helt och hållet utesluta något ämne eller såsom hufvudämnen med hvarandra förena flera, än som i allmänhet kunna förväntas utgöra föremål för djupare studium af *en* person. Äro lektorstjänsterna för få för att medgifva en lämplig ämnesfördelning, och väljer man vid sådant förhållande den först nämnda utvägen eller att alldeles utesluta ett ämne, tillfogar man, om detta uteslutande icke gäller endast en del läroverk, utan träffar dem samtliga, derigenom studiet af detta ämne betänkelig skada, i det man beröfvar dess idkare utsigten till förmånligare anställning vid läroverken och dermed ock den uppmuntran till fortsatt förkofran i ämnet, som onekligen en sådan utsigt innebär; väljer man åter det senare sättet, så har man gjort ett stadgande till förmån för den mångkunniga medelmåttan, men till men för dem, som sysselsatt sig med mera allvarliga studier, hvilka läroverken i följd deraf få svårare att tillägna sig. Ett tredje sätt att under dylika omständigheter förfara, vore att, i öfverensstämmelse med stadgandet i nu gällande skollag, öfverlemna åt vederbörande myndighet att i hvarje särskildt fall, då ett lektorat är ledigt, med afseende på befintliga lärarekrafter och öfriga särskilda förhållanden vid olika läroverk bestämman de ämnen, uti hvilka de sökande borde aflägga prof; men det är just detta stadgande, uti hvilket Riksdagen anhållit att en ändring måtte ske.

Vid fråga om det behöfliga antalet lektorer måste jemväl tagas i betraktande vigten deraf, att man åtminstone för de högsta afdelningarna såväl på klassiska som på reala linien, der båda finnas, må kunna påräkna undervisning af *lektorer*, hvilket icke låter sig göra, om ett ämne med många timmar på det högsta stadiet endast representeras af *en* lektor, i hvilket fall undervisningen å den ena eller andra linien, och under nuvarande förhållanden sannolikt å den reala, som är den fåtaligare, måste uppehållas af en adjunkt, utaf hvilken man enligt gällande skollag icke är berättigad att fordra undervisningsprof i dessa klasser och således ej heller med visshet kan påräkna erforderlig skicklighet att der undervisa. Skola båda linierna få särskild undervisning och dertill i de högsta afdelningarna undervisning af lektorer, anser jag därför nödvändigt, att vid de å båda linierna fullständiga läroverken finnas två lektorer i de med det största antalet undervisningstimmar försedda ämnen, nemligen matematik och främmande lefvande språk. Läger man till dessa fyra *en* i kristendom, *en* i latin, *en* i grekiska, *en* i svenska och filosofi, *en* i historia och geografi samt *en* i naturvetenskap, så får man det föreslagna antalet af 10 lektorer vid dessa läroverk. Om nu en af

dessas lektorer tillika vore läroverkets rektor, så kunde lärarestaten vid de å båda linierna fullständiga läroverken bestämmas på det sätt särskilda utskottet föreslagit. En anordning i denna syftning, att nemligen vid fördelning af läroämnena på vissa lektorsbefattningar, rektor alltid påräknades att uppehålla *en* dylik befattning, skulle dock vid förordnandet af rektor medföra en olägenhet, för hvilken jag underdånigst anhåller att få något närmare redogöra, innan jag går till framläggandet af förslag till lärarestat vid i fråga varande läroverk.

En tillförordnad rektor vid ett högre elementarläroverk är vanligen tillika ordinarie lärare vid samma eller annat läroverk. Vid hans afgång från rektorsförordnandet måste ettdera af tvänne fall inträffa, *antingen* att han med rektorsbefattningen tillika lemna sin ordinarie tjänst, såsom händelsen är vid öfverflyttning på indragningsstat, afgång med döden o. s. v., *eller* ock att han återgår till sin ordinarie tjänst, sedan rektorsförordnandet upphört. Om nu rektor inberäknas uti läroverkets lektorsstat sålunda, att han alltid påräknas uppehålla *en* af de vid vissa ämnen bundna lektorstjänsterna, så är tydligt, att i *först nämnda* fall den olägenhet skall uppstå vid förordnande af ny rektor, att, så framt ingen af läroverkets förut varande lektorer af ett eller annat skäl, såsom hög ålder, svag helsa, bristande häg och fallenhet m. m., anses böra komma i fråga, valet af person blir inskränkt till sådana, som äro behörigen kvalificerade till lektorer i just *det* ämne, uti hvilket företrädaren undervisat. En sådan inskränkning måste synas betänkelig för hvar och en, som känner, huru svårt det understundom varit att äfven utan någon sådan begränsning finna en person, på en gång villig och lämplig att mottaga ett dylikt uppdrag. De egenskaper, på hvilka man gör anspråk hos en rektor vid ett högre elementarläroverk, äro nemligen sådana, att man långt ifrån alltid finner dem förenade hos hvarje god lärare, och rektorsembetets åligganden äro derjemte så ansträngande, särdeles under vissa tider af läsåret, att mängden lärare, som vore duglig till rektor, icke vill underkasta sig tyngden af denna börda, utan föredrar en något mindre aflönad, men mera lugn och bekymmerfri skoltjänst. Tager man derjemte i betraktande, af huru stor vikt det för läroverket är, att rektorsembetet blir på bästa möjliga sätt tillsatt, enär läroverkets större eller mindre förmåga att motsvara de anspråk man billigtvis ställer på det, särskildt i vissa afseenden, i hög grad bero på rektors person, så läser man icke kunna undgå att finna olämpligheten deraf, att valet af rektor, hvilket bör vara så litet som möjligt begränsadt och beroende af jemförelsevis oväsentliga omständigheter, inskränkes genom nödvändigheten att uppställa såsom kompetensvilkor ena gången aflagda

lektorsprof i teologi, en annan gång insigter i matematik o. s. v. Och stode rektorstjensten utom lektorsstaten, behöfde en sådan begränsning vid valet af rektor icke heller ega rum; men dermed blefve dock icke de olägenheter afhjelpna, som uppstå i det *andra* af ofvan angifna tvänne fall, eller vid en tillförordnad rektors återgång till ordinarie lärare-tjenst, sedan rektorsförordnandet upphört. Antingen måste man nemligen för sådan händelse låta hans ordinarie plats under hela den tid han är förordnad till rektor uppehållas af vikarie, hvarigenom man finge lika många ständiga vikariat som rektorer vid högre elementarläroverk, eller ock kan man, för att undvika detta, tillsätta hans tjänst i vanlig ordning med vilkor att den, som dertill utnämnes, skall, när förre innehafvaren återtager utöfningen af densamma, vara skyldig att träda i tjänstgöring vid annat läroverk. Ett stadgande i den riktning, sist nämnda alternativ angifver, är intaget i nu gällande skollag, och om än inga svårigheter uppstått i anledning af denna skollagens föreskrift, enär ännu ingen tillförordnad rektor, hvilkens tjänst blifvit tillsatt, återtagit sin ordinarie befattning, så är dock påtagligt, att sådana fall när som helst kunna uppstå och olägenheterna deraf då helt visst skola visa sig, när den undanflyttande lektorn skulle anvisas lämplig annan tjänstgöring med åtföljande lektorslön, hvartill han då utan ansökan och prof skulle anses berättigad.

Alternativet af mer än 30 fortfarande lektorsvikariat eller ock tvänne ordinarie innehafvare af samma tjänst kan likväl undvikas och rektor ändock komma att inberäknas i läroverkets lektorsstat i ofvan angifna mening. Denna ingalunda obetydande förmån skulle, enligt mitt förmenande, kunna vinnas derigenom att, der ej i särskilda fall annorlunda af Eders Kongl. Maj:t föreskrefves, den, som till rektor vid högre elementarläroverk förordnades, i följd af detta förordnande också blefve berättigad att erhålla fullmakt såsom lektor vid läroverket i ett visst eller vissa ämnen, så framt han ej redan förut vore ordinarie lektor derstädes, samt att rektorslönen bestämdes att utgå med ett visst belopp, hvaraf en del beräknades utgöra rektors *lön såsom lektor* i första lönegraden och återstoden såsom *rektorsarvode*, med besparande för statsverket af det personliga lönetillägg, som möjligtvis kunde tillkomma rektor i egenskap af lektor. Den ordinarie plats den tillförordnade rektorn förut innehaft behöfde då ej uppehållas af vikarie, ej heller en ordinarie lärare tillsättas med vilkor af förflyttning, utan tjensten kunde i vanlig ordning utan förbehåll tillsättas. Genom lönens bestämmande på nämnda sätt vore sörjdt för, att vid en lektors afgang från rektorsbefattningen den del af lönen, som utgjordes af rektorsarvode, när som helst kunde öfverflyttas på

annan innehafvare. Svårigheten åter af förut omnämnda begränsning vid val af rektor skulle kunna afhjelpas derigenom, att till Eders Kongl. Maj:ts disposition ställdes ett anslag att användas till aflöning åt rektorer utöfver normalstaten, för den händelse att Eders Kongl. Maj:t någon gång, då fullt lämplig person eljest icke stode att få, funne skäligt att till närmaste styresman för ett läroverk förordna någon, som ej förut vore lektor vid samma läroverk, ej heller kunde öfvertaga undervisningen såsom lektor i det ämne, som för tillfället saknade målsman bland lektorerna. I stället för den å normalstaten upptagne rektorn, hvilken derjemte alltid vore lektor vid läroverket, tillsattes i sådan händelse en lektor i vanlig ordning; och innehade den tillförordnade rektorn någon ordinarie tjänst, borde denna tillsvidare uppehållas af vikarie mot åtnjutande af den för tjänsten ansagna lön.

Vid beräkning af det belopp, som för i fråga varande ändamål vore erforderligt, synes mig vara antagligt, att de fall, då ett sådant anslag behöfde anlitas, skulle blifva högst lika många som de, då under närvarande förhållanden rektor är ordinarie lärare vid annat läroverk. Sådana finnas för närvarande åtta. Antager man en rektors aflöning efter nu gällande bestämmelser till 4,000 rdr, så skulle till aflöning åt åtta rektorer erfordras ett anslag af 32,000 rdr; men om den i stat uppförda rektorslönen blifver så bestämd, som nyss är föreslaget, att en del utgör lön för innehafvaren såsom ordinarie lektor vid läroverket och återstoden rektorsarvode, så får följaktligen uti de fall, då ingen af de ordinarie lektorerna vid samma läroverk är förordnad till rektor, icke heller någon af dem uppbära rektorsarvodet, utan detta blir tillgängligt för den tillförordnade rektorn. Skillnaden mellan en lektorslön i lägsta lönegraden, 2,000 rdr, och rektorslönen, 4,000 rdr, utgör 2,000 rdr, hvarmed det till lön åt den tillförordnade rektorn erforderliga belopp i hvarje särskildt fall skulle komma att minskas, och då dessa fall äro beräknade till åtta, skulle förenämnda summa, 32,000 rdr minskas med 16,000 rdr och alltså återstoden 16,000 rdr utgöra det anslagsbelopp, som för ändamålet behöfdes. Då genom detta anslag tillfälle beredes att vid de föreslagna tolf å båda linierna fullständiga elementarläroverken utbyta en lektor mot en adjunkt, vinnes en besparing i normalstaten af 12,000 rdr, hvarjemte vid de läroverk, der i fråga varande anslag kommer till användning, lärarestaten kan minskas med en adjunkt, eller en extra lärare, om en sådan finnes der anställd, hvarigenom vid åtta läroverk, för hvilket antal anslaget är beräknadt, ytterligare besparing göres af 8,000 rdr, eller tillsammans 20,000 rdr. Vid jemförelse med den förut föreslagna normalstaten göres således genom til-

lämpning af detta förslag en besparing af minst 4,000 rdr, men denna besparing kan i vissa fall, i den mån i fråga varande anslag icke behöfver tagas i anspråk, ökas till 12,000 rdr. Såsom besparing kan man jemväl räkna den vinst, som i vissa fall uppstår genom skilnaden mellan en ordinarie och en vikarierande lärares aflöning, då deri inbegripes den förres rätt till personligt lönetillägg efter vissa års tjenstgöring, hvilket lönetillägg i medeltal för en lektor kan uppskattas till nära 800 rdr. Den *pedagogiska* vinsten af ett sådant anslag är dessutom icke inskränkt till nämnda 12 läroverk, utan blifver gemensam för samtliga de högre elementarläroverken i riket.

I händelse Eders Kongl. Maj:t täcktes gilla, hvad jag nu föreslagit, hemställer jag, att den vid senaste riksdag föreslagna normalstat må på det sätt ändras, att vid de i denna stat upptagna å båda linierna fullständiga läroverken i Göteborg, Örebro, Malmö och Karlskrona lektorernas antal minskas och adjunkternas ökas med *en*, i följd hvaraf lärarestaten å förstnämnda ställe med lektorer, som hafva konsistoriel tjenstgöring, komme att utgöras af 1 rektor, 9 lektorer, 10 adjunkter och 3 öfningslärare, och vid de öfriga läroverken, med lektorer utan konsistoriel tjenstgöring, af 1 rektor, 9 lektorer, 9 adjunkter och 3 öfningslärare. För de nu ytterligare föreslagna å båda linierna fullständiga läroverken i Karlstad, Skara och Kalmar, hvilka läroverk hafva lektorer med tjenstgöring i domkapitlen, föreslår jag samma lärarestat som för Göteborgs läroverk, och för läroverken i Jönköping, Gefle och Norrköping samma stat som för Malmö, Örebro och Karlskrona. Deremot anser jag antalet lektorer vid läroverken i Visby och Umeå kunna åtminstone tillsvidare inskränkas till åtta, eller en mindre än vid de förra, enär lokala förhållanden göra det mer än troligt att lärjungarnes fätalighet i de öfre klasserna skall göra det möjligt för lärarne att, i följd af mindre arbete med rättande af stilöfningar, kunna öfvertaga ett något större antal undervisningstimmar. Af adjunkter erfordras för undervisningens uppehållande å förra stället tio och å det senare nio.

I öfverensstämmelse med hvad jag sålunda anfört, får jag i underdånighet hemställa, att lärareantalet vid de högre å båda linierna fullständiga elementarläroverken må bestämmas i öfverensstämmelse med Bil. A; samt att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen beviljande af ett anslag å 16,000 rdr att ställas till Eders Kongl. Maj:ts disposition för att användas till aflöning åt rektorer utöfver normalstaten vid högre elementarläroverk, der Eders Kongl. Maj:t kan finna sådant nödigt.

Med undantag af de tvåklassiga läroverken i hufvudstaden, voro alla öfriga dylika läroverk i Eders Kongl. Maj:ts nådiga proposition till 1873 års riksdag angående elementarläroverken föreslagna att utvidgas till treklassiga och såsom sådana i den bilagda normalstaten upptagna. Hvad de öfriga angår, har detta förslag blifvit af Riksdagen godkändt, men i fråga om läroverket i Örnsköldsvik hafva Riksdagens kamrar sinsemellan varit af olika mening, hvadan jag icke nu anser mig böra föreslå aflåtande af nådig proposition angående anslag för nämnda läroverks utvidgning till treklassigt, utan hemställer att frågan om förändrad organisation af detta läroverk må tills vidare anstå.

Den år 1873 föreslagna normalstaten var uppgjord under antagande att parallellklasser vid läroverken endast undantagsvis skulle förekomma. Härvid förutsattes, att det genom nådig föreskrift skulle blifva stadgadt, att ett läroverk icke skulle vara skyldigt emottaga lärjungar utöfver ett visst antal i hvarje klass. Om gagneligheten af en sådan föreskrift hafva meningarna inom Riksdagen varit delade, och då jag nu anser mig förhindrad tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att i sådant syfte fatta beslut, har jag funnit nödigt att föreslå den tillökning i lärareantal, som för undervisning i parallellklasser kan beräknas blifva erforderlig.

Vid denna beräkning har jag tagit i betraktande läroverkens lärjungeantal under de sista fem åren och dervid antagit, att i sådana klasser, der detta antal under nämnda år alltjemt öfverstigit 36, en tillökning i den ordinarie lärarestaten vore för klassens delning behöflig. Då deremot antalet utgjort omkring 36, eller skäl funnits för det antagandet, att detsamma, om det också för närvarande påkallade en delning, snart nog skulle komma att så minskas, att delning ej behöfde ega rum, der har jag trott behofvet af ökad lärarekraft böra genom anställande af *extra lärare* afhjelpas. Genom en sådan beräkning har jag kommit till det resultat, att då den föreslagna normalstaten blifvit genomförd, och såvida lärjungeantalet icke då undergått någon väsentlig förändring, erfordras, utöfver eljest behöfligt antal lärare, omkring 50 ordinarie och lika många extra ordinarie lärare för uppehållande af undervisningen i parallellklasserna. Vid hvilka läroverk de först nämnde skulle komma att anställas, torde icke nu, utan först i sammanhang med den nya anordningens af elementarläroverken successiva genomförande böra bestämmas. I öfverensstämmelse härmed får jag underdånigst föreslå det tillägg till 1873 års förslag till normalstat, att å densamma upptagas 50 ordinarie adjunkter (duplikanter) att anställas

vid de elementarläroverk, hvarest, med afseende på det ständiga behofvet af undervisning i parallellklasser, en tillökning af lärarcantalet pröfvas erforderlig.

Med iakttagande af de ändringar eller tillägg, om hvilka jag i det föregående gjort underdånig hemställan, skulle den nya normalstaten blifva sådan, som Bil. A. utvisar.

Men för den händelse, det skulle täckas Eders Kongl. Maj:t att godkänna det förslag om löneförbättring för lärare vid elementarläroverken, som efter Eders Kongl. Maj:ts derom fattade beslut blifvit uppgjort och hvilket jag inom kort vill underställa Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning, hemställer jag underdånigst, att, med tillämpning af de deri angifna grunder för lärares löneförbättring på nu föreslagna normalstat, denna måtte ändras till öfverensstämmelse med den i Bil. B. framställda, hvarjemte beloppet af det för aflöning åt rektorer utöfver normalstat begärda anslaget då skulle ökas med 500 rdr för åtta rektorer och alltså från 16,000 rdr uppgå till 20,000 rdr, utan att derigenom resultatet förändras af ofvan gjorda beräkning af den vinst, som genom den nu föreslagna anordningen uppstår i jämförelse med den vid 1873 års riksdag föreslagna normalstaten.

För att tydliggöra skilnaden mellan lärarnes nuvarande löneförmåner och dem, som de skulle erhålla, i fall ofvan antydda förslag till förbättrad aflöning blefve godkändt, må det tillåtas mig framlägga en jämförande öfversigt (se Bil. C.).

Den plan till en förändrad anordning af elementarläroverken, som den nu föreslagna normalstaten innehåller, är icke afsedd att i sin helhet genast träda i verket. Utan rubbning af läroverkens jemna verksamhet kan den endast efter hand genomföras, i den mån undervisningen klass för klass ordnas efter de nya grunderna. Intill dess den nya anordningen hunnit fullständigt genomföras, hvarill kan beräknas en tid af sex eller sju år, bör för hvarje år uppgöras förslag angående de kostnader, som den nämnda planens tillämpning under det följande kräfver utöfver förut anslagna medel, och på grund af ett sådant förslag torde, sedan det af Eders Kongl. Maj:t blifvit pröfvadt och god-

känt, årligen nådig framställning i ämnet böra till Riksdagen aflåtas. Ett dylikt för år 1875 anser jag mig alltså nu böra i underdånighet framlägga.

Då en förändrad anordning af undervisningen vid elementarläroverken i enlighet med de af Eders Kongl. Maj:t förut gillade och jemväl af Riksdagen omfattade grunder den 6 sistlidne juni redan är af Eders Kongl. Maj:t för de tre lägsta klasserna föreskrifven och der inom den första och andra klassen satt i tillämpning, hvilket från och med nästkommande hösttermin äfven skall blifva förhållandet med den tredje, synes mig främst de förändringar i läroverkens anordning böra vidtagas, som röra dessa tre lägsta klasser, helst dessa förändringar möjligen kunna hafva inflytande på lärjungeantalet och det till en del deraf beroende antalet lärare vid de högre läroverken. Till dessa förändringar hör den utvidgning af de tvåklassiga läroverken i Vernamo, Sölvesborg, Romeby, Trelleborg, Strömstad och Marstrand till treklassiga elementarläroverk, hvilken redan vunnit Riksdagens bifall, enligt hvad Riksdagens förut åberopade underdåniga skrifvelse den 24 sistlidne maj omförmåler. Nuvarande stat för ett tvåklassigt elementarläroverk utgör:

1 rektor	2,000 rdr	
1 adjunkt	1,000 »	
1 lärare i gymnastik	300 »	
1 lärare i sång	100 »	3,400 rdr

för ett treklassigt läroverk upptager staten:

1 rektor	2,500 rdr	
2 adjunkter à 1,000	2,000 »	
1 lärare i gymnastik	300 »	
1 lärare i sång *)	300 »	
1 lärare i teckning *)	300 »	5,400 rdr

hvidan, då skilnaden för hvarje läroverk utgör 2,000 rdr, erfordras för utvidgning af dessa 6 tvåklassiga läroverk till treklassiga 12,000 rdr, oberäknadt hvad de kommuner, inom hvilka dessa läroverk äro

*) Lönen är upptagen till det belopp som Riksdagen bestämt för 1874.

belägna, böra tillförbindas att kostnadsfritt erlægga för läroverkens utvidgning.

Af samma skäl anser jag ock förändringen af den tvåklassiga pedagogien i Engelholm till treklassigt elementarläroverk, hvilken förändring Riksdagen likaledes bifallit, böra ske redan år 1875. Och då nuvarande anslag till pedagogier och folkskolor, oaktadt Engelholms öfverflyttning på elementarläroverkets stat, fortfarande ansetts för sitt ändamål behöfligt, så erfordras för denna förändring 5,400 rdr, förutom hvad staden bör tillförbindas att för det treklassiga elementarläroverket bekosta.

Då de femklassiga läroverken i Stockholm äro besvärade af allt för stort lärjungeantal, i synnerhet i de lägre klasserna, synes allt skäl vara för handen att, så snart ske kan, föranstalta om upprättandet af det föreslagna realläroverket derstädes, hvilket lämpligen torde böra ske till en början med de tre lägsta klasserna, för att sedermera utvidgas med en klass för hvarje år, till dess det med alla sina klasser blifver fullt färdigbildadt. Kostnaderna för detta läroverk under första året torde böra beräknas till samma belopp, 5,400 rdr, som för treklassiga läroverk, med tillägg af 500 rdr till den mest nödvändiga undervisningsmateriel vid läroverkets öppnande, alltså till 5,900 rdr, hvarjemte torde böra stadgas såsom vilkor för läroverkets inrättande, att Stockholms stad förbinder sig ej blott att kostnadsfritt tillhandahålla lämplig lokal såväl för ifrågavarande trenne klasser som läroverkets småningom skeende utvidgning till fullständigt å reala linien, utan ock att förse rektor med boställe eller deremot svarande hyresersättning.

I stadsrådsprotokollet för den 3 januari 1873 är redogjordt för den undantagsställning, i hvilken Piteå läroverk befinner sig såsom enligt stat treklassigt, men i verkligheten meddelande undervisning såsom ett femklassigt läroverk, och har Riksdagen bifallit förslaget om detta läroverks uppförande å stat såsom femklassigt. Sedan Riksdagen beviljat för år 1874 arvoden åt öfningslärarne vid detta läroverk till samma belopp som vid öfriga femklassiga, och under förutsättning att erforderliga medel för samma löneförmånens fortfarande utgående af Riksdagen anvisas, erfordras för nämnda förslags genomförande lön åt tvänne adjunkter å 1,000 rdr med 2,000 rdr.

Till höjande af lönerna för öfningslärarne vid Vestervik och Luleå, på det desse lärare i afseende på lönevilkor måtte blifva likstälde med öfningslärare vid öfriga högre elementarläroverk, har Riksdagen anvisat erforderliga medel för år 1874. Då de vid nämnda läroverk anstälde adjunkter och lektorer redan förut äro likstälde med adjunkter

och lektorer vid öfriga elementarläroverk, samt den omständigheten att ett läroverk meddelar undervisning på ena eller andra linien eller ock båda, på grund af hvad förut blifvit anfördt, ej torde böra betinga olika aflöning för dessa läroverks rektorer, så synes mig ock rektorerna vid ofvannämnda tvänne läroverk, hvilka för närvarande aflönas med 3,500 rdr hvardera, böra komma i åtnjutande af samma löner som öfriga högre elementarläroverks rektorer, hvartill erfordras ett lönetillägg för hvardera af 500 rdr eller tillsammans 1,000 rdr.

Sedan vid riksdagen 1870 fråga blifvit väckt derom, att medel måtte anslås till aflöning åt tvänne lektorer vid Luleå elementarläroverk, att utgå till den ene från och med 1871 och till den andre från och med 1875, samt att, om detta bifölles, nämnda läroverk måtte förklaras för fullständigt elementarläroverk å båda linierna från och med påföljande läsårs början, med vilkor att landstinget, enligt gjordt åtagande, bekostade aflöningen åt den ene lektorn till och med år 1874, så anvisade Riksdagen för samma läroverks utvidgning till fullständigt äfven på latinlinien från och med 1871 tvåtusen rdr till lön åt en lektor, med vilkor att Norrbottens läns landsting för samma tid bekostade aflöning åt en lektor till och med 1874. Då landstinget uppfyllt nämnda vilkor och med nästa års slut fullgjort sitt åtagande, hvilket uppenbarligen skett under förutsättning att Riksdagen från och med 1875 skulle öfvertaga aflöningen af den lektor, som dittills aflönats af landstinget, och då antalet lektorer vid Luleå läroverk, som nu är fyra, den af landstinget aflönade inberäknad, enligt det nya förslaget till normalstat skulle blifva fem, och en inskränkning af antalet lektorer nu skulle vålla en betänkelig rubbning i läroverkets verksamhet, synas goda skäl bjuda, att ytterligare en lektor vid nämnda läroverk å stat uppföres från och med 1875. Härtill erfordras 2,000 rdr.

Med underdånig skrifvelse af den 31 juli 1872 har domkapitlet i Vexjö till Eders Kongl. Maj:t öfverlemnadt och förordadt en af läroverkskollegium vid Jönköpings elementarläroverk gjord framställning om inrättande af två nya lektorstjänster derstädes. Jönköpings elementarläroverk, som med afseende på lärjungeantalet är ett af de största i riket, har för närvarande endast fem lektorer, hvilket antal är alldeles otillräckligt för att bestrida undervisningen i läroverkets högsta klasser å båda linierna. I den nu föreslagna normalstaten äro lektorerna upptagna till nio. Då läroverket således framdeles skulle komma att få betydligt flera lektorer samt redan nu behofvet af ett ökad antal sådana i anseende till lärjungarnes stora mängd är i hög grad kämbart, anser jag mig böra tillstyrka anställande af tvänne nya lektorer vid

detta läroverk från och med 1875; och skulle härtill behövas ett anslag af 4,000 rdr.

Läroverken i Malmö, Norrköping och Karlskrona hafva för närvarande endast fem och läroverket i Visby endast fyra lektorer, utom rektor. Enär det nya förslaget till normalstat upptager för de tre först nämnda nio och för det sista åtta lektorer, och, om detta förslag godkännes, mindre lämpligt vore att på en gång framdeles tillsätta alla de nya lektorerna, och då en tillökning i deras antal redan nu är behöflig för en bättre anordning af undervisningen, särdeles å reallinien, hemställer jag, att till en början må vid hvart och ett af dessa läroverk från och med 1875 anställas *en* ny lektor med lön af 2,000 rdr, alltså för fyra lektorer 8,000 rdr.

För arvoden till skrifbiträden åt en del rektorer är i sammanhang med normalstaten föreslaget ett belopp af 10,000 rdr, hvilket till fullo synes erforderligt redan år 1875; och får jag alltså hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen beviljandet af nämnda belopp från och med sagda år.

Äfvenledes är föreslaget, att Eders Kongl. Maj:t måtte af Riksdagen äska ett belopp af 16,000 rdr att ställas till Eders Kongl. Maj:ts disposition för att användas till aflöning åt rektorer utöfver normalstaten vid de läroverk, der Eders Kongl. Maj:t funne sådant nödigt. Huru stor del deraf för 1875 kan blifva erforderlig, låter sig icke nu med full säkerhet beräkna. Hälften af nämnda summa anser jag emellertid vara för behovet tillräcklig och hemställer derföre, att Eders Kongl. Maj:t täcktes göra nådig framställning till Riksdagen om beviljande från och med år 1875 af ett anslag för nämnda ändamål, stort 8,000 rdr.

Sammanlagda beloppet af de för år 1875 erforderliga medel för normalstatens tillämpning i förutnämnda delar samt de i sammanhang härmed ställda anslag för biträde åt vissa rektorer och till aflöning åt rektorer utöfver normalstat, hvilket belopp, då lärarnes löner beräknas i öfverensstämmelse med deras *nu varande* lönevilkor, utgör 58,300 rdr, uppgår deremot, om lönerna upptagas efter samma grunder som i Bil. B., till 76,900 rdr, då det nemligen erfordras:

för förut nämnda sex tvåklassiga elementarläroverks utvidgning till treklassiga ett belopp af 3,500 rdr för hvarje, eller tillsammans 21,000 rdr;

för förändring af tvåklassiga pedagogien i Engelholm till treklassigt elementarläroverk 6,900 rdr;

för upprättande af tre klasser af ett å reallinien fullständigt läroverk i Stockholm 6,900 rdr jemte tillägg af 500 rdr för undervisningsmateriel, tillsammans 7,400 rdr:

för Piteå läroverks uppförande å stat såsom femklassigt: för 2 adjunkter à 1,500 rdr 3,000 rdr; lönetillökning åt gymnastikläraren 100 rdr, tillsammans 3,100 rdr;

för aflöning åt en lektor i Luleå 2,500 rdr;

för aflöning åt två nya lektorer i Jönköping 5,000 rdr;

för aflöning åt fyra nya lektorer, en i Malmö, en i Karlskrona, en i Norrköping och en i Visby 10,000 rdr;

för aflöning åt rektorer utöfver normalstat vid högre elementarläroverk, der Eders Kongl. Maj:t kan finna sådant erforderligt, 10,000 rdr;

hvar till komma samma belopp, som förut äro upptagna för lönetillökning åt rektorerna i Luleå och Vestervik, 1,000 rdr;

samt arvoden till biträden åt vissa rektorer 10,000 rdr.

Under åberopande af hvad jag sålunda anfört, får jag, i händelse Eders Kongl. Maj:t behagar godkänna de förslag jag nu framställt, underdånigst hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes genom nådig proposition föreslå Riksdagen:

att det i nu gällande riksstat uppförda anslag till elementarläroverken må af Eders Kongl. Maj:t disponeras till genomförande, i den mån sådant lämpligen kan ske, af den anordning af nämnda läroverk, som är angifven i det uti bilagan A. till detta protokoll framställda förslag till normalstat för elementarläroverken;

att Riksdagen må för samma anordnings genomförande i nedan nämnda delar, utöfver nu varande anslaget för elementarläroverken, anvisa följande belopp från och med år 1875:

för utvidgning af de tvåklassiga elementarläroverken i Vernamo, Sölvesborg, Ronneby, Trelleborg, Strömstad och Marstrand till treklassiga elementarläroverk ett belopp af... 12,000 rdr med vilkor att de kommuner, inom hvilka dessa läroverk äro belägna, bekosta för läroverkens utvidgning fullt ändamålsenliga lokaler;

för förändring af Engelholms tvåklassiga pedagogi till treklassigt elementarläroverk 5,400 rdr
med samma vilkor som för nyss nämnda anslag;

för upprättande af de tre lägsta klasserna af ett å real-
linien fullständigt elementarläroverk i Stockholm med un-
dervisning endast i de å reallinien förekommande läroäm-
nen 5,400 rdr med tillägg af 500 rdr till den nödvändigaste
undervisningsmateriel 5,900 »

med vilkor att Stockholms stad förbinder sig ej blott att
kostnadsfritt tillhandahålla lämplig lokal såväl för i fråga
varande tre klasser som för läroverkets småningom skeende
utvidgning till fullständigt å reala linien, utan ock att förse
rektor med boställe eller deremot svarande hyresersättning;

för Piteå läroverks uppförande å stat såsom femklassigt
elementarläroverk 2,000 »

för lönetillökning åt rektorerna vid Vesterviks och Luleå
högre elementarläroverk med 500 åt hvardera 1,000 »

för lön åt en lektor vid Luleå högre elementarläroverk 2,000 »

för löner åt två nya lektorer vid Jönköpings, samt en
vid Malmö, en vid Karlskrona, en vid Norrköpings och en
vid Visby högre elementarläroverk 12,000 »

att Riksdagen må till Eders Kongl. Maj:ts disposition,
att enligt de i detta protokoll angifna grunder användas till
arvode åt skrifbiträden för rektorerna vid samtliga högre
äfvensom vid Stockholms femklassiga elementarläroverk, ställa
ett belopp af 10,000 »

att Riksdagen likaledes till Eders Kongl. Maj:ts dispo-
sition, att användas till aflöning åt rektorer utöfver normal-
staten vid högre elementarläroverk, der Eders Kongl. Maj:t
kan pröfva sådant nödigt, må anvisa en summa af 8,000 »

att rektorer vid högre, äfvensom vid femklassiga elementarläroverk
förklaras berättigade att erhålla en lönetillökning med 500 rdr efter tio
års väl vitsordad tjänstgöring såsom rektorer, de förra vid högre, de
senare vid femklassiga elementarläroverk, samt att för öfrige lärare nu-
varande lönegrader och vilkor för uppflyttning från lägre till högre
grad bibehållas oförändrade.

I händelse förut antydda förslag till löneförbättring åt lärarne vid
elementarläroverken skulle komma att vinna Eders Kongl. Maj:ts bifall,
får jag underdånigst hemställa, att i den nådiga proposition till Riks-

dagen, som Eders Kongl. Maj:t kan komma att aflåta rörande ny normalstat för elementarläroverken, må hänvisas till det förslag till normalstat, som är bilagdt detta protokoll under Bil. B.; att de med år 1875 särskildt äskade belopp må få ändras i öfverensstämmelse därmed, på sätt jag redan haft nåden föreslå; samt att lärarnes lönegrader, i enlighet med grunderna för löneförbättringsförslaget, bestämmas på det sätt, som uti Bil. C. till detta protokoll är närmare angifvet.

På tillstyrkande af Statsrådets öfrige ledamöter behagade Hans Maj:t Konungen med godkännande af det utaf föredragande Departementschefen framställda förslag till förändrad anordning af rikets elementarläroverk besluta, att, sedan frågan om löneförbättring för lärarne vid elementarläroverken blifvit af Kongl. Maj:t pröfvad och afgjord, nådig proposition i öfverensstämmelse med nämnda förslag skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo
Johan Schröderheim.

Bil. A.

Förslag till normalstat för elementarläroverken (se sid. 14).

	Antal						Hela aflönings- beloppet.
	Rektorer	Lektorer	Adjunkter	Gymnasht- lärare	Musiklärare	Tecknings- lärare.	
A. Högre elementarläroverk, fullständiga å båda linierna (med 4 latin- och 3 real-öfverklasser).							
1) med lektorer, som hafva konsistoriel tjänstgöring:	Med aflöningsbelopp å						
	4,000*	2,000	1,000	800	500	500	
Göteborg	1	9	10	1	1	1	33,800
Skara	1	9	10	1	1	1	33,800
Kalmar	1	9	10	1	1	1	33,800
Karlstad	1	9	10	1	1	1	33,800
Visby	1	8	10	1	1	1	31,800
2) med lektorer utan konsistoriel tjänstgöring:							
Örebro	1	9	9	1	1	1	32,800
Malmö	1	9	9	1	1	1	32,800
Karlskrona	1	9	9	1	1	1	32,800
Jönköping	1	9	9	1	1	1	32,800
Gefle	1	9	9	1	1	1	32,800
Norrköping	1	9	9	1	1	1	32,800
Umeå	1	8	9	1	1	1	30,800
Nya elementarskolan	1	7	11	1	1	1	30,800
Summa	13	113	124	13	13	13	425,400

* Deraf lön såsom lektor 2,000 rdr och rektorsarvode 2,000 rdr.

	Antal						Hela aflöningsbeloppet.
	Rektorer	Lektorer	Adjunkter	Gymnasie-lärare.	Musiklärare	Tecknings-lärare	
B. Högre elementarläroverk, fullständiga endast å latinlinien (med 4 latin-öfverklasser).							
1) med lektorer, som hafva konsistoriel tjenstgöring:							
Linköping	1	6	8	1	1	1	25,800
Strengnäs	1	6	8	1	1	1	25,800
Vesterås	1	6	8	1	1	1	25,800
Vexjö	1	6	8	1	1	1	25,800
Hernösand	1	6	8	1	1	1	25,800
2) med lektorer utan konsistoriel tjenstgöring:							
Upsala	1	6	7	1	1	1	24,800
Venersborg	1	6	7	1	1	1	24,800
Falun	1	6	7	1	1	1	24,800
Lund	1	6	7	1	1	1	24,800
Kristianstad	1	6	7	1	1	1	24,800
Helsingborg	1	6	7	1	1	1	24,800
Stockholms norra	1	6	7	1	1	1	24,800
» södra	1	6	7	1	1	1	24,800
Hudiksvall	1	5	7	1	1	1	22,800
Nyköping	1	5	7	1	1	1	22,800
Halmstad	1	5	7	1	1	1	22,800
Östersund	1	5	7	1	1	1	22,800
Luleå	1	5	7	1	1	1	22,800
Summa	18	103	131	18	18	18	441,400
	Med aflöningsbelopp å						
	4,000	2,000	1,000	800	500	500	
C. Högre elementarläroverk, fullständiga endast å reala linien (med 3 real-öfverklasser).							
Stockholm	1	4	6	1	1	1	19,800

	A n t a l						
	Rektorer	Lektorer	Adjunkter	Gymnas- tik lärare	Musiklärare	Tecknings- lärare	Hela afönings- beloppet
Vestervik	1	4	6	1	1	1	19,800
Sundsvall	1	4	6	1	1	1	19,800
Summa	3	12	18	3	3	3	59,400
Med aföningsbelopp å							
D. <i>Lägre elementarläroverk med 5 klasser:</i>	3,000	—	1,000	500	450	450	
Jakobs	1	—	5	1	1	1	9,400
Katarina	1	—	5	1	1	1	9,400
Ladugårdslands	1	—	5	1	1	1	9,400
Norrtelje	1	—	5	1	1	1	9,400
Enköping	1	—	5	1	1	1	9,400
Eksjö	1	—	5	1	1	1	9,400
Mariestad	1	—	5	1	1	1	9,400
Borås	1	—	5	1	1	1	9,400
Lidköping	1	—	5	1	1	1	9,400
Eskilstuna	1	—	5	1	1	1	9,400
Arboga	1	—	5	1	1	1	9,400
Ystad	1	—	5	1	1	1	9,400
Karlshamn	1	—	5	1	1	1	9,400
Landskrona	1	—	5	1	1	1	9,400
Uddevalla	1	—	5	1	1	1	9,400
Göteborg	1	—	5	1	1	1	9,400
Kristinehamn	1	—	5	1	1	1	9,400
Piteå	1	—	5	1	1	1	9,400
Summa	18	—	90	18	18	18	169,200
Med aföningsbelopp å							
E. <i>Lägre elementarläroverk med 3 klasser.</i>	2,500	—	1,000	300	300	300	
Söderhamn	1	—	2	1	1	1	5,400
Söderköping	1	—	2	1	1	1	5,400
Vadstena	1	—	2	1	1	1	5,400

	Antal						Hela aflönings- beloppet
	Rektorer	Lektorer	Adjunkter	Gymnasik- lärare	Musiklärare	Tecknings- lärare	
Vimmerby.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Alingsås.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Sköfde.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Askersund.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Sala.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Engelholm.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Göteborg.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Varberg.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Oskarshamn.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Åmål.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Filipstad.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Arvika.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Haparanda.....	1	—	3	1	1	1	6,400
Skellefteå.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Vernamo.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Sölvesborg.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Ronneby.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Trelleborg.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Strömstad.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Marstrand.....	1	—	2	1	1	1	5,400
Summa	23	—	47	23	23	23	125,200
	Med aflöningsbelopp å						
	2,000	—	1,000	300	100	—	
F. Elementarläroverket i Örn- sköldsvik med tillsvidare....	1	—	1	1	1	—	3,400
G. Till aflöning åt 50 duplikan- ter, att anställas vid de ele- mentarläroverk, der med af- seende på behovet af under- visning å parallelklasser, en tillökning af lärareantalet kan pröfvas erforderlig.....	—	—	50	—	—	—	50,000
Summa Summarum	76	228	461	76	76	75	1,274,000

Bil. B.

Förslag till normalstat för elementarläroverken (se sid. 14.)

	A n t a l						Hela aflönings- beloppet
	Rektorer	Lektorer	Adjunkter	Gymnastik- lärare	Musiklärare	Tecknings- lärare	
A. Högre elementarläroverk, fullständiga å båda linierna (med 4 latin- och 3 real-öfverklasser).	Med aflöningsbelopp å						
1) med lektorer, som hafva konsistoriel tjenstgöring:	4,500 *	2,500	1,500	1,000	750	750	
Göteborg	1	9	10	1	1	1	44,500
Skara	1	9	10	1	1	1	44,500
Kalmar	1	9	10	1	1	1	44,500
Karlstad	1	9	10	1	1	1	44,500
Visby	1	8	10	1	1	1	42,000
2) med lektorer utan konsistoriel tjenstgöring:							
Örebro	1	9	9	1	1	1	43,000
Malmö	1	9	9	1	1	1	43,000
Karlskrona	1	9	9	1	1	1	43,000
Jönköping	1	9	9	1	1	1	43,000
Gefle	1	9	9	1	1	1	43,000
Norrköping	1	9	9	1	1	1	43,000
Umeå	1	8	9	1	1	1	40,500
Nya elementarskolan	1	7	11	1	1	1	41,000
Summa	13	113	124	13	13	13	559,500

* Deraf lön såsom lektor 2,500 och rektorsarvode 2,000 rdr.

	Antal						
	Rektorer	Lektorer	Adjunkter	Gymnasitk-lärare	Musiklärare	Teknisk-lärare	Hela aflöningsbeloppet
B. Högre elementarläroverk, fullständiga endast å latinlinien (med 4 latin-öfverklasser).							
1) med lektorer, som hafva konsistoriel tjänstgöring:							
Linköping	1	6	8	1	1	1	34,000
Strengnäs	1	6	8	1	1	1	34,000
Vesterås	1	6	8	1	1	1	34,000
Vexjö	1	6	8	1	1	1	34,000
Hernösand	1	6	8	1	1	1	34,000
2) med lektorer utan konsistoriel tjänstgöring:							
Upsala	1	6	7	1	1	1	32,500
Venersborg	1	6	7	1	1	1	32,500
Falun	1	6	7	1	1	1	32,500
Lund	1	6	7	1	1	1	32,500
Kristianstad	1	6	7	1	1	1	32,500
Helsingborg	1	6	7	1	1	1	32,500
Stockholms norra	1	6	7	1	1	1	32,500
» södra	1	6	7	1	1	1	32,500
Hudiksvall	1	5	7	1	1	1	30,000
Nyköping	1	5	7	1	1	1	30,000
Halmstad	1	5	7	1	1	1	30,000
Östersund	1	5	7	1	1	1	30,000
Luleå	1	5	7	1	1	1	30,000
Summa	18	103	131	18	18	18	580,000
C. Högre elementarläroverk, fullständiga endast å reala linien (med 3 real-öfverklasser).							
Stockholm	1	4	6	1	1	1	26,000

	A n t a l						Hela aflönings- beloppet
	Rektorer	Lektorer	Ajunktör	Gymnasik- lärare	Musiklärare	Tecknings- lärare	
Vestervik	1	4	6	1	1	1	26,000
Sundsvall	1	4	6	1	1	1	26,000
Summa	3	12	18	3	3	3	78,000
Med aflöningsbelopp å							
D. <i>Lägre elementarläroverk med 5 klasser.</i>	3,500	—	1,500	600	450	450	
Jakobs	1	—	5	1	1	1	12,500
Katarina	1	—	5	1	1	1	12,500
Ladugårdslands	1	—	5	1	1	1	12,500
Norrtelje	1	—	5	1	1	1	12,500
Enköping	1	—	5	1	1	1	12,500
Eksjö	1	—	5	1	1	1	12,500
Mariestad	1	—	5	1	1	1	12,500
Borås	1	—	5	1	1	1	12,500
Lidköping	1	—	5	1	1	1	12,500
Eskilstuna	1	—	5	1	1	1	12,500
Arboga	1	—	5	1	1	1	12,500
Ystad	1	—	5	1	1	1	12,500
Karlshamn	1	—	5	1	1	1	12,500
Landskrona	1	—	5	1	1	1	12,500
Uddevalla	1	—	5	1	1	1	12,500
Göteborg	1	—	5	1	1	1	12,500
Kristinehamn	1	—	5	1	1	1	12,500
Piteå	1	—	5	1	1	1	12,500
Summa	18	—	90	18	18	18	225,000
Med aflöningsbelopp å							
E. <i>Lägre elementarläroverk med 3 klasser.</i>	3,000	—	1,500	300	300	300	
Söderhamn	1	—	2	1	1	1	6,900
Söderköping	1	—	2	1	1	1	6,900
Vadstena	1	—	2	1	1	1	6,900

	Antal						Hela aflönings- beloppet
	Rektorer	Lektorer	Adjunkter	Gymnastik- lärare	Musiklärare	Tecknings- lärare	
Vimmerby.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Alingsås.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Sköfde.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Askersund.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Sala.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Engelholm.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Göteborg.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Varberg.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Oskarshamn.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Åmål.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Filipstad.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Arvika.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Haparanda.....	1	—	3	1	1	1	8,400
Skellefteå.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Vernamo.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Sölvesborg.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Ronneby.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Trelleborg.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Strömstad.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Marstrand.....	1	—	2	1	1	1	6,900
Summa	23	—	47	23	23	23	160,200
	Med aflöningsbelopp å						
	2,500	—	1,500	300	200	—	
F. Elementarläroverket i Örn- sköldsvik, tillsvidare med ...	1	—	1	1	1	—	4,500
G. Till aflöning åt 50 duplikan- ter att anställas vid de ele- mentarläroverk, der, med af- seende på behofvet af under- visning å parallelklasser, en tillökning af lärareantalet kan prövas erforderlig	—	—	50	—	—	—	75,000
Summa Summarum	76	228	461	76	76	75	1,682,200

Bil. C.

Jemförande öfversigt af nuvarande och föreslagna lönegrader för lärare vid elementarläroverken.

	Nuvarande ¹⁾ lönegrader					Föreslagna lönegrader				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
<i>Högre elementarläroverk, fullständiga å båda linierna.</i>										
Rektorer	4,000	4,500 ²⁾	—	—	—	4,500	5,000 ²⁾	—	—	—
Lektorer	2,000	2,500 ³⁾	3,000 ³⁾	3,500 ³⁾	4,000 ³⁾	2,500	3,000 ³⁾	3,500 ³⁾	4,000 ³⁾	4,500 ³⁾
Adjunkter	1,000	1,500 ³⁾	2,000 ³⁾	2,500 ³⁾	3,000 ³⁾	1,500	2,000 ³⁾	2,500 ³⁾	3,000 ³⁾	3,500 ³⁾
Lärare i gymnastik	800	1,200 ²⁾	—	—	—	1,000	1,250 ³⁾	1,500 ³⁾	—	—
» » musik	500	750 ³⁾	1,000 ³⁾	—	—	750	1,000 ³⁾	1,250 ³⁾	—	—
» » teckning	500	750 ³⁾	1,000 ³⁾	—	—	750	1,000 ³⁾	1,250 ³⁾	—	—
<i>Högre elementarläroverk, fullständiga endast å latinlinien.</i>										
Rektorer	För närvarande finnes icke något sådant läroverk.					4,500	5,000 ²⁾	—	—	—
Lektorer						2,500	3,000 ³⁾	3,500 ³⁾	4,000 ³⁾	4,500 ³⁾
Adjunkter						1,500	2,000 ³⁾	2,500 ³⁾	3,000 ³⁾	3,500 ³⁾
Lärare i gymnastik						1,000	1,250 ³⁾	1,500 ³⁾	—	—
» » musik						750	1,000 ³⁾	1,250 ³⁾	—	—
» » teckning	750	1,000 ³⁾	1,250 ³⁾	—	—					
<i>Högre elementarläroverk, fullständiga endast å reala linien.</i>										
Rektorer	3,500	4,000 ²⁾	—	—	—	4,500	5,000 ²⁾	—	—	—
Lektorer	2,000	2,500 ³⁾	3,000 ³⁾	3,500 ³⁾	4,000 ³⁾	2,500	3,000 ³⁾	3,500 ³⁾	4,000 ³⁾	4,500 ³⁾
Adjunkter	1,000	1,500 ³⁾	2,000 ³⁾	2,500 ³⁾	3,000 ³⁾	1,500	2,000 ³⁾	2,500 ³⁾	3,000 ³⁾	3,500 ³⁾
Lärare i gymnastik ⁴⁾	800	1,200 ²⁾	—	—	—	1,000	1,250 ³⁾	1,500 ³⁾	—	—
» » musik ⁵⁾	500	750 ³⁾	1,000 ³⁾	—	—	750	1,000 ³⁾	1,250 ³⁾	—	—
» » teckning ⁵⁾	500	750 ³⁾	1,000 ³⁾	—	—	750	1,000 ³⁾	1,250 ³⁾	—	—
¹⁾ Hit äro ock räknade de löneförhöjningar, som vid 1873 års riksdag beviljades vissa öfningslärare för 1874.										
²⁾ Efter 10 års tjänstgöring vid sådant läroverk.										
³⁾ Efter 5 års med nit och skicklighet vitsordad tjänstgöring i närmast lägre grad.										
⁴⁾ Lönerna höjdes vid 1873 års riksdag från	600	900 ²⁾								
⁵⁾ Lönerna höjdes vid 1873 års riksdag från	400	600 ³⁾	800 ³⁾							

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastik-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott den 2 Februari 1874.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern ADLERCREUTZ,
Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA,
Statsråden: BREDBERG,
BERG,
Friherre LEIJONHUFVUD,
WÆRN,
WENNERBERG,
Friherre ALSTRÖMER,
WEIDENHJELM.

Sedan Kongl. Maj:t dels under den 31 December 1873, med godkännande af ett af föredragande Departements-Chefen framställt förslag till förändrad anordning af rikets elementarläroverk, beslutit att, efter det frågan om löneförbättring för lärarne vid elementarläroverken blifvit af Kongl. Maj:t pröfvad och afgjord, nådig proposition i öfverensstämmelse med nämnda förslag skulle till Riksdagen aflåtas, dels ock den 9 Januari 1874 förordnat, att framställning om dylik löneförbättring skulle hos Riksdagen göras, uppläste Departements-Chefen Statsrådet Wennerberg, sedan Statsrådet Bergström tillstädeskommit, förslag till nådig proposition angående förändrad anordning af rikets elementarläroverk.

Och behagade Hans Maj:t Konungen på Statsrådets underdåniga tillstyrkande, godkänna berörda förslag, sådant det under lit. A finnes detta protokoll bilagdt, samt befalla att nådig proposition i öfverensstämmelse dermed skulle till Riksdagen expedieras.

Ex protocollo:
C. A. Th. Ädelgren.